

1.juledag 2015 – preken av fung. biskop Leif Jørn Hvidsten

Hamar domkirke

Joh.1.1-14

Poesi. Bilder. Luftighet – og jordiskhet.
Ordet, Sannheten, Lyset - og kjøtt og blod.
Evighet – og her og nå.

Bibelen knytter Gud og evighet tett, tett til det skapte. En kan ikke se på det skapte, oppleve det, erfare det – uten samtidig å se Gud i det. Uten samtidig å se Kristus i det!

*”Før fjellene var satt på plass, før høydene ble jeg født... Jeg var der da han grunnfestet himmelen...da han satte grense for havet...jeg lekte på hans vide jord og gledet meg med menneskene..”
Han har Gud innsatt som arving over alle ting for ved ham skapte han verden. Han er utstrålingen av Guds herlighet....”*

Å smake på disse ordene og uttrykkene er som å ta en neve med fin sand: du får ikke tak på det – men det lever nesten i hånda di der det sildrer og risler og kiler. Du kjenner og erfarer det –mer enn fatter det!

«Utstrålingen av Guds herlighet» – og en fattiggutt, en omstreifer, en forræder, en henrettet. Vi kan ikke helt komme til rette med denne sammenblandingen av Gud og menneske, evighet og materie, himmel og jord. Derfor må vi årlig ta dette dykket ned i tekster og toner for å få hjelp til å om ikke skjønne, så i hvert fall håpe, på det julebudskapet sier oss. ”En glede for alt folket” sier Lukas.

«Ordet ble menneske», sier Johannes. Og lyset lar seg ikke overvinne av mørket.

Det er noe ved denne mannen fra Nasaret: dette evighetens ord som spreller i krybba. Det er noe ved denne åpenbaringen som sprenger våre grenser, river ned våre murer, gjør oss aldeles sårbare. Det blir umulig å forsvare oss og holde verden på avstand: for når Gud er verdens skaper så er all verden hans. Og all verdens mennesker hans.

Hvem er så vi at vi skulle holde noen borte? Hvem er så vi at vi skulle sette opp hinder for noen og si: Gud har nok skapt deg - men jeg finner deg ikke verdig.

Hvem av oss kan i troen på skaperguden si: Gud er nok hos deg og - men jeg vil ikke være der.

Alle våre forsøk på å åndeliggjøre Gud, putte kristendom i en bås, isolere det religiøse – det faller til jorden når vi hører om han som var før himmelranden ble risset opp, som er mye større enn englene – og er vår bror. Vår omstreifende, flyktende, krevende og menneskelige bror.

Det går ikke an. Nei - kristendommen går ikke opp i noen formler eller stikkord eller bøyningsmønstre.

Vi har lov til å lage oss hjelpemidler og krykker til troen – men vi må samtidig være himmelropende åpne for at sannheten, ordet, inkarnasjonens mysterium er utenfor vår fatteevne.

Julemysteriet er poesi. Er musikk. Og julemysteriet er ribbelukt og kjøpepress og stress. Julemysteriet er himmel og jord i ett! Presentert og forsøksvis praktisert i den hellige, alminnelige kirke som vi sier oss å tilhøre.

Vi tenker kanskje ikke over det hver gang vi påstår det, men det er den samme umuligheten der: hellig og allmenn.

Ordet ble menneske.

I jula blir vi det og. I jula blir vi litt mer slik vi er tenkt å være – og slik vi også er: For det pipler fram snillhet og godhet og omtanke i jula. Vi omskapes og – samtidig med Gud! Det vi ikke er så flinke med ellers i livet får sin sjanse nå: det vi ikke synes vi har ord for. Slikt vi er sjenerte for.

«Det går ikke an», tenker vi!

Det går ikke an at Gud blir menneske heller. Men i jula skjer det.

Under førjulsforberedelsene våre, under mas og stress og slitasje på forhold og desperasjon skinner det gjennom: vi bryr oss om! Jula gir oss anledning til å vise det. Så får andre diskutere gavepress og unyttig overforbruk: i dag skal vi ha honnør fordi vi bidrar til glede; vi får og vi gir: begge deler med glede.

Vi omskapes – fordi Ordet ble menneske!

Julas mange små undre er at vi og blir mennesker. Da blir det kanskje hakket lettere å godta det umulige: at Gud blir menneske av kjærlighet til oss. Sett med Guds øyne er vi en samling elskverdige, dyrebare mennesker: i den grad at Gud selv vil gå i døden for oss!

For dette ligger også gjemt i jula: Ikke bare Guds kjærlighet, ikke bare vår menneskelighet. Men også påsken. Midt i jula, midt i den høytiden som forankrer Gud i verden, ligger påskens drama gjemt. Følgen av den umulige kombinasjonen av «*sann Gud og sant menneske*». Det måtte sprenge til slutt. Dette sammenholdet av evighet og tid, ånd og materie. Det måtte ende med forferdelse – slik det gjorde Langfredag. Så har vi nevnt Guds dypeste fornedrelse slik vi ser det.

Men like ufattelig er det at Gud er et sprellende barn: utlevert, sårbart, avhengig av menneskers forgodtbefinnende. Og vi fant det for godt å ikke ta godt nok vare på han. Vi fant det for godt å bli irritert, rasende, fornærmet og såret på denne Menneskesønnen som sa han var Gud.

Vi tok livet av han.

Så sårbar ble Gud gjennom jula: utlevert og avhengig.

Hvem er vi som kan stenge oss inne i vår menighet, i vårt privatliv, i vår rikdom og si: Gud er nok hos dere – men jeg orker ikke. Det går ikke an – å være menneske etter Guds målestokk - dvs: som Jesus.

Lyset lot seg ikke overvinne. Vi lar oss stadig overvinne: vi tilstår det hver søndag at vi har syndet og sviktet. Det betyr ikke at vi er så forferdelig umoralske – synd er noe langt mer og mer grunnleggende enn umoral. Når vi bekjenner vår syndighet betyr det at vi tilstår at vi ikke klarer leve opp til den standarden som ble lagt da han «*risset opp jordens grunnvoller*», «*da kildene i dypet fikk styrke*» og han «*fullførte renselsen for våre synder*».

Så sårbar, så utlevert, så avhengig av – det orker ikke vi mennesker å være.

Utstrålingen av Guds herlighet. Det sanne lys som lyser for hvert menneske. Evangeliet ligger i dette stedfortredende: det vi ikke makter – det gjorde Gud. Vi fatter det ikke. Det går ikke an. Gud gjorde det.

Vi må ty til poesi. Til musikk. Til bilder og fabuleringer.

I en verden med fremmedfrykt, miljøødeleggelse og vold har kjærligheten dårlige kår. Det har den alltid hatt. Det går ikke an å satse på kjærligheten. Best å trygge seg selv og sine egne. Best å sette grenser. Bygge murer. Sette opp gjerder. Selvforsvar.

Utstrålingen av Guds herlighet er aller tydeligst i det lille, utleverte, avhengige barnet. Vakkert – og svært utfordrende for våre liv!

Ære være Faderen og Sønnen og Ånden som var, er og blir, en sann Gud fra evighet til evighet. Amen